

Powiat Hajnowski

Podstawowe dane:

Powierzchnia: 1624 km²

Ludność: 43 745 (dane z XII 2017 r.)

Podział administracyjny:

1 gmina miejsko - wiejska

1 gmina miejska

7 gmin wiejskich

6 spośród 8 gmin wiejskich przylega bezpośrednio do granicy państwowej Polska - Białoruś.

Starosta Hajnowski: Andrzej Skiepmo

Przewodniczący Rady Powiatu V kadencji (2018 – 2023) :

Eugeniusz Saczko

Powiat Hajnowski położony jest w południowo-wschodniej części województwa podlaskiego – to niezwykle malowniczy teren najzdrowszego ekologicznie obszaru „Zielonych Płuc Polski”. W dwóch miastach: Hajnówka i Kleszczele oraz w 242 miejscowościach wiejskich zamieszkuje ok. 50 tys. osób. Na powierzchni 1624 km² znajduje się dziewięć gmin: miejska Hajnówka, miejsko-wiejska Kleszczele oraz wiejskie - Białowieża, Czeremcha, Czyże, Dubicze Cerkiewne, Hajnówka, Narew, Narewka. Wszystkie gminy są członkami międzynarodowego zrzeszenia Euroregion „Puszcza Białowieska”.

Gospodarka:

Powiat hajnowski jest regionem rolniczo - przemysłowym. Filarami gospodarki powiatu hajnowskiego jest przemysł drzewny, maszynowy oraz turystyka.

Marka Puszczy Białowieskiej, znajdującej się na liście UNESCO przyciąga wielu turystów z zagranicy i Polski. Powiat Hajnowski ze względu na położenie i uwarunkowania przyrodnicze to miejsce sprzyjające rozwojowi turystyki wiejskiej oraz usług – gastronomicznych, medycznych, wypożyczalni sprzętu itp.

Bliskie sąsiedztwo naturalnej Puszczy Białowieskiej, czysty klimat, rozwinięta sieć szlaków turystycznych oraz dostępność usług sprawiają, że Powiat Hajnowski jest doskonałym miejscem do rozwoju turystyki rehabilitacyjnej. W ofercie inwestycyjnej m.in. miasta Hajnówka oraz gminy Narewka znajdują się tereny przygotowane pod zabudowę turystyczno- rekreacyjno- sportową oraz zabudowę usługową (oferta inwestycyjna miasta Hajnówka / Oferta inwestycyjna gminy Narewka).

Ważną gałęzią przemysłu – obok turystyki – jest także przemysł maszynowy. Powiat Hajnowski stanowi siedzibę przedsiębiorstwa PRONAR, które jest niekwestionowanym liderem w produkcji i sprzedaży maszyn i urządzeń dla rolnictwa, usług komunalnych oraz branży transportowej z blisko 50-procentowym udziałem w polskim rynku. Pronar jest również liczącym się w świecie producentem kół do maszyn rolniczych i komunalnych, elementów pneumatyki i hydrauliki siłowej, osi do przyczep, a także profili stalowych i elementów z tworzyw sztucznych. Firma swoje produkty eksportuje do ponad 60 krajów, m.in. na kontynent afrykański, do obu Ameryk czy Nowej Zelandii. Innowacyjność oraz nowoczesne technologie – to kluczowe elementy wykorzystywane w procesie produkcji, opracowywane w Centrum Badawczo-Rozwojowym, funkcjonującym przy firmie. Dynamiczny rozwój sprawia, że przedsiębiorstwo stale poszukuje pracowników.

Od blisko 60 lat w regionie funkcjonują również Zakłady Maszynowe

całkowicie w regionie funkcjonują również Zakłady Maszynowe HAMECH - obok kompleksowych systemów spalania, magazynowania i transportowania biomasy, przedsiębiorstwo świadczy również usługi zlecone w zakresie obróbki plastycznej, skrawania, cięcia termicznego, spawania, wyważania itp. W regionie działają również firmy produkujące ekologiczne kotłownie, piece grzewcze (m.in. Zakłady Kotlarskie „Moderator” w Hajnówce).

Tradycyjną gałęzią gospodarki regionu jest przemysł drzewny. W powiecie hajnowskim swoją filię ma Fabryka Mebli FORTE. To jeden z największych europejskich producentów mebli do samodzielnego montażu. Usługi drzewne świadczą także indywidualnie przedsiębiorcy.

W powiecie hajnowskim są doskonałe warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego. Powiat hajnowski może poszczycić się zdrowymi, bo pochodzącymi z najzdrowszego ekologicznie obszaru „Zielonych Płuc Polski”, produktami mleczarskimi (Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Hajnówce), zielarskimi (RUNO sp. z o.o. w Hajnówce), mięsnymi i piekarskimi. Funkcjonują również rodzinne gospodarstwa ekologiczne oferujące produkty naturalne jak warzywa, zioła, jaja, miody.

Użytki rolne stanowią ok. 39% powierzchni powiatu, cechą charakterystyczną jest rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Realizowane przez Starostwo Powiatowe wielomilionowe projekty scaleń gruntów wpływają na eliminację tego niekorzystnego zjawiska (aktualne dane na ten temat:

<http://powiat.hajnowka.pl/scalenia-gruntow-w-powiecie-hajnowskim>).

Atutem Powiatu Hajnowskiego jest jego przygraniczne położenie. Funkcjonujące od 2014 r. przejście fitosanitarne w Siemianówce oraz nowoczesne, zmodernizowane przejście graniczne w Połowcach, obsługujące ruch samochodowy oraz autobusy i pojazdy ciężarowe do 7,5 t dmc (z wyłączeniem środków transportu przewożących towary podlegające kontroli weterynaryjnej i fitosanitarnej oraz odpadów) umożliwia nawiązanie kontaktów

musamitanej oraz SUPAUY), umożliwia nawiązanie kontaktów handlowych ze wschodem. Rozwojowi transportu towarowego sprzyja również modernizacja linii kolejowych na odcinkach: nr 52 Hajnówka – Lewki oraz linii kolejowej nr 31 granica województwa – Czeremcha – Hajnówka.

-

Oświata:

Powiat Hajnowski jest organem prowadzącym dla trzech szkół ponadpodstawowych: Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Marii Skłodowskiej - Curie, Zespołu Szkół z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego oraz Zespół Szkół Zawodowych w Hajnówce. Każda ze szkół może pochwalić się sukcesami: Zespół Szkół z DNJB wg prestiżowego rankingu PERSPEKTYWY znalazł się w gronie 10 - ciu najlepszych Liceów w Województwie Podlaskim. Z kolei Zespół Szkół Zawodowych jest lokalnym liderem w zakresie realizacji projektów unijnych. Za ich sprawą szkoła wysyła swoich uczniów na płatne staże za granicę i do lokalnych przedsiębiorstw, ponadto przyszli technicy mogą nabyć nowe uprawnienia i umiejętności podczas kursów językowych i zawodowych (m.in. spawacza TIG/MAG, nauka specjalistycznego oprogramowania itp.). Oferta edukacyjna każdej ze szkół ukierunkowana jest na potrzeby rynku pracy oraz uwzględnia indywidualne preferencje ucznia. Samorząd powiatu hajnowskiego wspiera tych najzdolniejszych – najlepsi otrzymują stypendium w ramach Powiatowego Funduszu im. Simony Kossak.

W mieście Hajnówka znajduje się Zamiejscowy Wydział Politechniki Białostockiej, oferujący kształcenie na kierunkach: Leśnictwo - **studia inżynierskie, 3,5-letnie, stacjonarne i niestacjonarne (zaoczne)**; Inżynieria meblarstwa - 3,5-letnie studia inżynierii meblarstwa (I stopnia) prowadzone są w systemie niestacjonarnym. Od 2015 r. przy Zamiejscowym Wydziale funkcjonuje nowoczesne Centrum – Naukowo Badawcze. W oparciu o dostęp do

nowoczesnych technologii, Zamiejscowy Wydział Lesny Politechniki Białostockiej w Hajnówce oraz Zakład Farmakologii Doświadczalnej Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku wspólnie prowadzą pionierskie badania, które mają potwierdzić czy gatunki grzybów nadrzewnych występujących w Puszczy Białowieskiej pomogą w trakcie terapii nowotworów.

-

Przyroda:

Lasy zajmują 50,6% powierzchni powiatu hajnowskiego. Głównym kompleksem leśnym jest **Puszcza Białowieska** - najlepiej zachowany las niżowy Europy w strefie lasów liściastych i mieszanych. Zachowały się tu niezmienione ekosystemy, w które nie ingerował człowiek, a bogactwo fauny i flory stanowi klejnot w koronie przyrody Polski. Dlatego na jej terenie utworzono 20 rezerwatów. Puszcza Białowieska to kompleks leśny o powierzchni ok. 220 tys. ha, z czego na polską część puszczy przypada 62,5 tys. ha. W granicach Puszczy Białowieskiej znajduje się Białowieski Park Narodowy, którego powierzchnia wynosi 10,5 tys. ha (czyli 1/6 „polskiej” części puszczy). Pozostały obszar Puszczy tworzy Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Białowieska”, znajdujący się pod zarządem trzech nadleśnictw – Hajnówka, Białowieża i Browsk. BPN to najstarszy park narodowy w Polsce, utworzony w 1921 r., od w 1979 roku znajduje się na Liście Światowego Dziedzictwa Ludzkości UNESCO. Od 2014 r. cały obszar Puszczy Białowieskiej po obu stronach granicy polsko-białoruskiej został wpisany na listę obiektów Światowego Dziedzictwa UNESCO (dotąd na Liście był „tylko” Białowieski Park Narodowy). Tym samym Puszcza Białowieska została zaliczona od skarbów ludzkości, zajmując zaszczytne miejsce obok takich przyrodniczych cudów jak Himalaje czy Wyspa Wielkanocna. Za sprawą Puszczy Białowieskiej środowisko przyrodnicze Powiatu Hajnowskiego jest w dużym stopniu w stanie naturalnym lub bardzo zbliżonym do naturalnego.

Przyroda powiatu hajnowskiego to nie tylko lasy – to także kompleks wodno-bagienny tworzony przez zalewy: Bachmaty w Dubiczach Cerkiewnych i Repczyce w Kleszczelach, zbiornik Siemianówka (jedno z największych sztucznych jezior w Polsce) i Dorzecze Górnej Narwi, które wytycza naturalną północną granicę powiatu. Rzeką Narew, zwana polską Amazonką, uznawana jest za jedną z najpiękniejszych rzek w Polsce oraz naturalną atrakcją Regionu Puszczy Białowieskiej (patrz więcej – Turystyka).

-

Kultura:

Podlasie to kraina, której historię, kulturę i tradycję od wieków kształtowały różne narodowości i wyznania. Po dziś dzień w Powiecie Hajnowskim po sąsiedzku niebo przecinają wieżyczki kościołów i kopuły cerkwi. Za sprawą instytucji kultury oraz stowarzyszeń, tradycje gospodarskie, rękodzielnicze czy obrzędowe Podlasia są wciąż żywe. Przykładowo w gminie Kleszczele, w ramach etnograficznego szlaku, zainteresowani mogą wziąć udział w warsztatach pieczenia busłowej łąpy, pieczenia korowaja oraz budowy przepiórki kończącej żniwa ([sprawdź więcej](#)). W powiecie funkcjonują także wioski tematyczne podtrzymujące podlaskie tradycje. Z kolei w Czeremsze w ramach Szkoły Ginących Rzemiosł prowadzone są zajęcia m.in. garncarskie i wyplatania ze słomy.

W każdej gminie w ciągu roku organizowane się również imprezy kulturalne, promujące folklor regionu, z których wiele znanych jest już w kraju i za granicą np.:

- Międzynarodowy Festiwal Hajnowskie Dni Muzyki Cerkiewnej w Hajnówce (maj),
- Hajnowski Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej w Hajnówce (lipiec- sierpień),
- Spotkania folkowe „Z wiejskiego podwórza” w Czeremsze (lipec),
- Noc Kupały – w różnych gminach (Białowieża, Narewka,

Dubicze Cerkiewne - lipiec),

- Festyn Archeologiczny w Zbuczu z pokazowymi walkami wojów (wrzesień),
- Jarmark Żubra w Hajnówce (lipiec),
- Kultura na schodach Muzeum w Hajnówce (czerwiec),
- Rockowisko Hajnówka (lipiec),
- Międzynarodowy Festiwal Teatralny WERTEP (gminy powiatu hajnowskiego, sierpień),
- Białowieskie Integracje Artystyczne „PERETOCZE” w Białowieży (lipiec).

Turystyka:

Puszcza Białowieska – miejsce odpoczynku królów i książąt polskich (puszczańska knieja gościła m.in. Stefana Batorego, Władysława Jagiełło i Zygmunta Augusta), po dziś dzień kusi spragnionych oddechu od codzienności. Piękno przyrody Puszczy Białowieskiej i okolic można podziwiać podczas spacerów **szlakami pieszymi i ścieżkami edukacyjnymi czy wędrówek rowerowych** – to ponad 600 km czytelnie oznakowanych tras, biegnących przez maleńkie miasteczka i wsie regionu. Ze zbioru legend, tworców kultury i okruchów tradycji powstała niezwykła opowieść w postaci rowerowych tras, ukazujących to, co w regionie najpiękniejsze. A wytrawnych rowerzystów zapraszamy na **Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo**, łączący pięć województw Polski Wschodniej. Z kolei od 2008 r. funkcjonuje **Białowieski Szlak Transgraniczny** spinający Puszcę Białowieską po obu stronach granicy.

Poza rowerowymi eskapadami, fani aktywnego wypoczynku odkrywają piękno przyrody również podczas **treningów nordic walking** - na terenie Puszczy Białowieskiej wytyczono 3 Parki: „Kraina Puszczy i Żubra” k. Hajnówki, „Białowieża” oraz „Kraina dobrych wiatrów” k. Narewki – szlaki NW w Puszczy Białowieskiej to 154 km znakomitvch i czvtelnie oznakowanvch tras. które zima sprawdza sie

...markowy, umożliwiające zamontować na nich, które służył oprawioną są jako trasy narciarskie. Kije można wypożyczyć w Starostwie Powiatowym w Hajnówce. Staraniem samorządu Powiatu Hajnowskiego, co roku we wrześniu miasto Hajnówka zmienia się w stolicę nordic walking za sprawą współorganizacji ogólnopolskiego **Finału Pucharu Polski Nordic Walking**, przyciągającego fanów kijków z całej Polski i zagranicy.

Z kolei rodzinom z dziećmi oraz wszystkim, którzy chcieliby poznać region „inaczej” polecamy **questowe trasy**. W rymowanych wierszykach ujęto ciekawostki, opowieści, legendy o każdej z gmin powiatu hajnowskiego. Przykładowo, w Narwi podążymy śladami królowej Bony, w Narewce odkryjemy historię żydowskiej społeczności, w Czyżach poznamy charakterystykę drewnianej architektury, zaś w Hajnówce quest przeniesie nas do dwudziestolecia międzywojennego, kiedy miasto było prężnie rozwijającym się ośrodkiem przemysłu drzewnego. A na końcu każdej trasy czeka... skarb! Ulotki z questami można odnaleźć na stronie www.lot.bialowieza.pl oraz w punkcie it w Hajnówce.

Mocnych wrażeń dostarczą **spływy kajakowe** rzeką Narewka – którą niegdyś przemierzali wileńscy kupcy spiesząc na wystawny targ w Narwi. Kajaki można wypożyczyć m.in. w Stacji Kajakowej w Narewce. Na wycieczki motorówką lub stateczkami zapraszamy nad **jezioro Siemianówka** – jedno z największych sztucznych jezior w Polsce. Zbiornik położony jest w gminie Narewka, która ma bardzo rozwiniętą bazę turystyczną m.in. Ośrodek Edukacji Ekologicznej posiadający w swej ofercie miejsca noclegowe oraz **Ośrodek Rekreacyjno – Sportowy na Starym Dworze** – w jego skład wchodzi plaża, wiaty ogniskowe i boiska sportowe. Teren wokół Ośrodka posiada wygodny parking oraz zadaszone miejsca ogniskowe pozwalające na grillowanie bez względu na pogodę. Biwakowicze oraz turyści z przyczepą campingową mają możliwość skorzystania z podłączenia do energii elektrycznej oraz zaplecza socjalno-sanitarnego (łazienki, prysznice, umywalki). W sezonie

odbywają się w Ośrodku letnie koncerty nad wodą.

Wypożyczalnie sprzętu wodnego oraz nocleg oferuje także ośrodek turystyczny nad zbiornikiem Bachmaty (gmina Dubicze Cerkiewne).

Z kolei **eskapady dreżyną** lub niemal stuletnią **kolejką**

wąskotorową odkryją przyrodę puszczańskich grądów i olsów.

Najcenniejsze przyrodniczo obszary chroni **Białowieski Park**

Narodowy – jeden z najstarszych parków w Polsce, utworzony w

1921r. Obiekty Parku to: **Rezerwat Pokazowy Żubrów**, w którym

poznacie zwierzęta żyjące w Puszczy, **Obręb Ochronny Rezerwat**

– najcenniejsza część Puszczy, nowoczesne **Muzeum**

Przyrodniczo – Leśne przybliżające przyrodę i historię oraz

wielowiekową działalność człowieka na tym terenie oraz **Pawilon**

Edukacyjny z multimedialnymi tablicami odkrywającymi wszystkie

sekrety żubra. Będąc w Obrębie Ochronnym Rezerwat BPN na

własne oczy przekonamy się jak wyglądała Puszcza wiele wieków

temu, zanim poddała się kolonizacji człowieka na długo p.n.e (ślady

dawnych cywilizacji odrywa „**Archeologiczna ścieżka edukacyjna**”

w gminie Czyże, a także tajemniczy rezerwat Szczekotowo, w

którym znajduje się największe w Polsce **stanowisko kurhanowe**).

Przemierzając puszczańskie tryby można się natknąć na wiele

rzadkich gatunków flory i fauny. Bo Puszcza Białowieska to nie tylko

Kraina Żubra, to także dom wielu rzadkich gatunków ptaków (tylko w

Puszczy Białowieskiej występują wszystkie gatunki dzięcioła w

Polsce), tajemniczego rysia, a także całej owadziej i grzybowej

ferajny. Nie brak tu także przyrodniczych osobliwości – zachwyca

Was formy i kolory śluzowców – organizmów z pogranicza świata

zwierząt i grzybów, mających zdolność „chodzenia”. Wyobraźcie

sobie – chodzące grzyby! Wszystkie tajemnice prastarej, naturalnej

Puszczy, jej baśniową, na poły legendarną historię, odkryją przed

Wami wykwalifikowani przewodnicy. Opowiedzą o czym szumią

najstarsze puszczańskie dęby – o królewskich polowaniach i

związanej z tym Górze Batorego, o tajemniczym **Miejscu Mocy k.**

Białowieży, o skarbach Napoleona ukrytych gdzieś w okolicy Dubicz Cerkiewnych, o cudownych objawieniach we wsiach Puchły czy Saki, o pokucie dworzanina króla Zygmunta Augusta, spoczywającego przy wejściu do najstarszego w regionie Kościoła w Narwi, o znaczeniu bogatego zdobnictwa domów **Krainy Otwartych Okiennic**. Ponadto zaprowadzą do najbardziej tajemniczych miejsc, odkryją sekrety Puszczy, zachęcą do (także bezwizowego) odwiedzenia jej białoruskiej części. Przecierając ostępy Puszczy być może odnajdziecie drogę do ukrytej w leśnej gęstwinie **Chatki Baby Jagi w Orzeszkowie** - ale nie ma się czego bać, podczas warsztatów dla całej rodziny wesoło tu i twórczo.

Małeńkie miejscowości osadzone w puszczańskim krajobrazie kryją piękną kulturę regionu. Zabytkowe, bogato ozdobione cerkwie, **drewniana architektura domostw** z niespotykanym nigdzie indziej zdobnictwem, zabłąkane na rozdrożach dróg wotywny krzyże i małeńkie **kapliczki, izby regionalne, muzea** (np. Muzeum Kowalstwa i Ślusarstwa w Hajnówce) i galerie przypominają o wielokulturowej mozaice ułożonej z kultury białoruskiej, ukraińskiej i polskiej, którą odnaleźć można także w miejscowym, śpiewnym dialekcie oraz uczestnicząc w **letnich festynach**, przypominających o rzemieślniczych tradycjach i obrzędach. W Noc Kupały w Narewce, Białowieży czy Dubiczach Cerkiewnych poszukamy legendarnego kwiatu paproci, podczas Perepylicy w Toporkach poznamy dawne żniwiarskie obrzędy, z kolei Jarmark Żubra w Hajnówce pozwoli odkryć rzemieślnicze wyroby lokalnych wytwórców. Natomiast poprzez udział w warsztatach – kulinarnych, dawnego rzemiosła, artystycznych, oferowanych przez Podlaskie wioski tematyczne – w Lewkowie, Dubinach, Borysówce, Nowobrezowie i Lipinach, poznamy życie w wiejskiej zagrodzie od przedsionka.

Region Puszczy Białowieskiej to doskonałe miejsce na weekendowy wypad za miasto oraz dłuższy urlop. Urlopowicze mogą skorzystać z

bazy noclegowej i gastronomicznej oferującej m.in. tradycyjne potrawy (w tym słynne ciasto Marcinek). Baza noclegowa w powiecie hajnowskim to bogata sieć obiektów o różnym standardzie. Hotele o wysokiej jakości usług zachęcają do przyjazdów swą ofertą konferencyjną. Domy i ośrodki wypoczynkowe, schroniska oferują pobyty dla dzieci i młodzieży, natomiast kwatery agroturystyczne zapraszają rodziny i osoby indywidualne. Liczba turystów odwiedzających region sprawia, że popyt na rozwój agroturystyki wiejskiej stale rośnie.

Unikatowa przyroda, wielokulturowy klimat, tradycyjna kuchnia, turystyka aktywna – puszczańska kraina kusi bogactwem atrakcji. Zapraszamy na wypoczynek do Regionu Puszczy Białowieskiej! Więcej na: www.lot.bialowieza.pl,
<https://bialowieza.travel/>

**Centrum Turystyki Regionu Puszczy Białowieskiej w Hajnówce,
Lokalna Organizacja Turystyczna Region Puszczy Białowieskiej**

ul. 3-go Maja 45, 17-200 Hajnówka
tel. (85) 682 43 81, tel./fax (85) 682 51 41
<https://bialowieza.travel/>

e-mail: turystyka@sphajnowka.home.pl

Opracowanie: Katarzyna Miszczuk, Starostwo Powiatowe w Hajnówce

Wykorzystano materiały ze strony
<http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl>

Sobór Św. Trójcy w Hajnówce, fot. M. Gregersen

Kolejka wąskotorowa w Puszczy Białowieskiej, fot. A. Cichowicz

Brama do Parku, fot. P. Krajnik

